

ments lèxics dels Urnenfelder (veg. ací FLUMAIRE, BRANCA, BARANA *Ek-waranda*, BARALLA, BAN-DA, etc.) que la teoria de la indoeuropeïtzació sorotàptica del lligur tardà posseeix una força de versemblança innegable; ara bé, l'evolució de *g^w* cap a B-entra bé dins la imatge que ens fem de la fonètica d'aquestes llengües, tant almenys com la de *w-*, al capdavant tan afí a allò.

És raonable de dir que precisament l'àrea d'un mot tan ben representat en l'Alemanya del Sud, en els Alps, a la costa genovesa i, a Hispània, estrictament peculiar al català, feblement representat en el Nord de França i enterament estrany a la totalitat dels dominis lingüístics castellà, basc i gallego-portuguès, amb aquesta conspícua absència en els territoris cèltics de la nostra Península, ens guia molt millor cap a una procedència sorotàptica que cèltica. Això no ens obliga a admetre que el còrn. *bal* 'galeria de mina' no hi pugui tenir un parentiu més indirecte, puix que el lèxic del cèltic no era pas menys afí al d'aquesta llengua sucumbida que el del balto-eslau.

Provant d'anar un poc més enllà, potser podríem observar cautament que al costat de l'arrel indoeur. *g^wEL-*, a la qual s'atribueix el còrn. *bal* i els parents de l'irl. ant. *at-baill* 'ell mor', n'hi ha una altra d'igual amb el sentit de 'punxar' (gr. dial. *δέλλυθες* 'vespes', gr. *βελόνη* 'punta, agulla' i potser angl. anticat *quille* 'espina, pua d'erició'); justament el citat lit. *gelme* sembla ser una derivació nominal de la ben coneguda arrel balto-eslava per a 'punxar' i 'ser dolorós': lit. *gėlti* amb tots dos sentits, *geluonīs* 'fibló', al costat del qual hi ha lit. *gėlas* 'la mort', *Gildine* 'Thánatos (com a deessa), la Parca', pruss. ant. *gallan, golis* 'la mort', *gallintwei* 'matar',¹⁹ esl. *žali* ('dolor' en eslavó, 'llàstima, pena' en rus), però d'altra banda el letó *gals* torna a ser 'punta, fi' i *dzelt* 'punxar', paleoslau *želja* 'pena' i txec ant. *želeti* 'plànyer', mentre que en germànic arriba pertot a la idea de 'turmentar' o 'patir' (a-al. ant. *quellen*, escand. ant. *kve-lia*), ço que ens mostra com al capdavant no hi ha incompatibilitat entre els dos sentits del britònic *bal* 'mina' —si ve de 'perforació'— i 'malaltia', irl. ant. *at-baill* 'ell mor', i corrobora per tant la certitud del sentit de 'mina o perforació subterrània' en còrn antic.

Tot això ens faria pensar que el sentit de *g^wEL-* fos tant 'perforar' com 'ferir'. Ara bé, d'aquesta arrel germano-balto-eslava *g^wEL-* 'punxar', 'ferir', 'matar' es deriva també un abstracte nominal en -MA: alt i baix alem. ant. *qualm* 'mort, matança, devastació', ags. *cwealm* id. i angl. mod. *qualms* 'tortures, neguits, defici', succ *kvalm* 'malestar súbit' 'malícia, maldat'.

En un mot, la possibilitat i versemblança de l'existència d'un substantiu **g^wLMĀ*, convertit en *BALMA segons principis de fonètica normal, sembla comprovar-se per diversos costats. I quan l'antiguitat d'un mot com *balma* està tan ben comprovada, datada i estudiada, bé pot afirmar el romanista que el testimoni dels seus mots substràtics és tant o més sòlid que el dels glossaris i inscripcions de les antigues llengües

cèltiques o indoeuropees.

DERIV.: *Balmar*; *balmat* adj. 'cóncau, excavat' [c. 1890, Verdaguer], mot especialment vivaç en el Lluçanès i pobles d'allí cap a Torelló: «la cova de Sant Martí és una roca *baumada*» sento a Olost, «el torrent de les Deus salta pel cingle *baumat* de la Tuta» a St. Bartomeu del Grau, hi ha unes pedres *baumades* em deien a St. Boi de Lluçanès, etc.; un *roure baumat*, té el pit *baumat* a Vic (DAG.). Per a l'escepticisme amb què hem d'acollir el suposat mot *bal* que un afeccionat a la toponomàstica degué comunicar a Fabra (no figura en altra font ni doc. que el DFa., i temo que es tracta d'algú que sorprenué la bona fe del mestre), veg. el que dic de *bau* a l'article BALÇ.

Balmejar [*baum-*] 'ressonar cóncavament com un so en una cova o lloc balmat': «—d'on surts? —digué ell amb veu que li *baumejava* dins el pit», MVayreda, *La Puyalada*, cap. 24, p. 376. Per al compost *sospalma* o *sobauma*, veg. a dalt; *sobalma* figura ja en el Dicc. de Rims de Jacme Marc (1371) no en el d'Aversó. *Rebauma* 'cova per soplujar-s'hi o aixoplugar-hi caps de bestiar' en el Priorat (sentit a Gratallops i Torroja). L'afirmació que en el Priorat s'usa *bauma* en el sentit d'obac o part de la muntanya exposada al Nord (que es llegeix en un glossari d'excursionistes, Poboleda) és degut a una confusió amb *aubac* i *sobauma/sabauma* (veg. a dalt). *Esbalmar*.

¹ En aquest passatge el ms. antic B (87v1) duu la lliçó *balma*, mentre que P, el ms. bàsic i més antic encara, escriu *balba*, variant insòlita en els altres passatges, potser lapsus, però no és del tot segur que no es tracti de la variant que comentat després, molt antiga (potser ja heretada de parlars cèltics locals), conservada fins avui en topònims i apel·latius escadussers de Renània, Baviera i Suïssa (*pal-fen*); no es podrà mirar això com a plausible, mentre manquem de tota comprovació en altres textos o parlars catalans o no-alpins. —² *Sermons* II, 197. 17. Potser es tracta ja del santuari famós de Sorita; de tota manera, no cap cova pròpiament dita sinó una ampla entrada de penya, habitable i amb llum. Ço que deu ser també el matís del text següent. —

³ També en muntanyes del cat. occidental, ací i allà: a l'Ebre, a Montoliu de Lleida; a Espanya (O. de la Seu d'Urgell) i algun poble veí vaig anotar la doble forma *sospalma* i *sobauma*. A Torroja del Priorat deien *sabauma*; *sobalma* a Culla (maestr.), *subauma* (*Font-Subauma*) a Lluc (Mallorca). El sentit de *sospalma* no és mai 'cova' o 'caverna' sinó 'balma poc fonda' en uns llocs (recordo p. ex. una gran *sospalma* sota roques montserratines cap a Xert) bastantes més enllà del Xúquer, etc.; en altres llocs esdevé 'vessant de muntanya força pendent', per estereotipació d'una expressió exagerada. Deu arribar fins a terra d'Almeria, car a Lubrín hi ha una «cortijada» del *Barranco de Sopalmo* (mapa IGC, full 1014, coordenades 289 × 746). —⁴ A Estagell s'aplica a la concavitat del ribast del riu Aglí; *la Balma del Moro* és un dolmen a la Roca d'Al-